

Geïntegreerde verslaggeving: de vrijblijvendheid voorbij

Ondernemingsrecht 2017/69

Column

Nederland streeft ernaar alle door de staatshoofden en regeringsleiders in 2015 vastgestelde duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties in 2030 te behalen. Daarnaast heeft Nederland zich ook gecommitteerd aan het Klimaatakkoord van Parijs. Belangrijke en uitdagende internationale mijlpalen die een ambitieus actieplan vergen. Het is helder dat overheden een cruciale rol vervullen met hun rechtstreekse impact op de maatschappij en via het stuur van wet- en regelgeving en fiscaliteit. Het bedrijfsleven zal gaan aansluiten en het besef daalt meer en meer in dat de urgentie hoog is. Duurzaamheid zal mede daarom juist ook in Nederland een belangrijk onderdeel zijn bij de lopende coalitieonderhandelingen. De transitie naar een meer duurzame economische inrichting, anders dan het *wild-west*, *boom-bust* sec-financieel ingerichte kapitalisme, is onderwerp van bespreking. Dat is alvast pure winst.

Ondernemingen zullen een belangrijke bijdrage dienen te leveren om de afspraken, die namens hun staatshoofden en regeringen zijn gemaakt, op hun beurt waar te maken en de benodigde stappen te zetten in de voorziene transitie. Dit vergt inzicht in de bredere maatschappelijke impact van ondernemerschap en in de voortgang qua transitie. Beleggers en andere stakeholders hebben in toenemende mate behoefte aan dit soort niet-financiële informatie om bijvoorbeeld de toekomstbestendigheid van de strategie, het verdienmodel en (milieu)prestaties van ondernemingen te kunnen beoordelen. Voor ondernemingen betekent dit dat zij niet alleen over de financiële maar ook over de niet-financiële prestaties transparant moeten zijn. Deze transparantie vormt een noodzakelijke voorwaarde voor de 'license to operate' van ondernemingen. Institutionele beleggers letten steeds meer op deze effecten bij de verdeling van hun kapitaal, enerzijds vanuit risicomitigatie, anderzijds omdat zij op hun beurt verantwoording moeten afleggen over de maatschappelijke impact van hun eigen investeringsbeslissingen binnen hun sociaal mandaat.

Via geïntegreerde verslaggeving kunnen ondernemingen steeds beter voldoen aan deze informatiebehoefte van de stakeholders en tevens een belangrijke rol spelen bij de transitie naar een meer duurzaam bedrijfsmodel en een meer duurzame economie. Gelukkig zien wij dat steeds meer ondernemingen intrinsiek gemotiveerd zijn en zichtbaar werk maken van het dienen van een bredere maatschappelijke verantwoordelijkheid. Maar we zien ook dat een groep ondernemingen achterblijft. Om deze groep mee te krijgen, is het noodzakelijk dat de vrijblijvendheid verdwijnt. Dus is het tijd voor een ferme steun in de rug, ook al stuit dit op verzet. De vergelijking met de verplichtstelling² van de internationale verslaggevingsregels voor beursgenoteerde ondernemingen, de International Financial Reporting Standards (IFRS) in 2005, komt hierbij op. Dit ging ook niet zonder slag of stoot. Er was eerst een dotcom crisis voor nodig, waarna Enron, Worldcom en US Foodservice de zaak beslechtten. Destijds was er weerstand vanuit ondernemingen die IFRS moesten invoeren. Invoering ging volgens de ondernemingen gepaard met hoge kosten. Verder werden argumenten als juridisering, complexiteit, concurrentiegevoeligheid en omvangrijke toelichtingen als bezwaren aangevoerd. Echter, twaalf jaar na de invoering van IFRS kunnen we constateren dat IFRS een groot succes is. IFRS is internationaal de norm geworden. Verslaggeving is verbeterd. Integriteit van financiële verslaggeving wordt steeds steviger verankerd. Het vertrouwen is versterkt.

¹ Gerben Everts en Mohamed El Harchaoui zijn beiden werkzaam bij de Autoriteit Financiële Markten.

² Europese Verordening waarin IFRS voor de geconsolideerde jaarrekening verplicht is gesteld. Zie hiervoor <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2002:243:0001:0004:NL:PDF>.

Inmiddels hebben we te maken met een sluipende ecologische crisis, welke echter veel impactvoller is. De crisis is grotendeels onzichtbaar en statistisch. Wordt deze zichtbaar, dan is het echter te laat om nog corrigerende actie te ondernemen. Dit vormt een verdraaid lastige uitdaging en zonder inzicht biedt het ruimte voor ontkenning en ontkrachting. De hiervoor genoemde argumenten worden dan ook weer keurig van stal gehaald door tegenstanders van geïntegreerde verslaggeving. Kennelijk hoort dit bij de transitie naar een ander speelveld.

Al decennia lang experimenteren ondernemingen met het geven van vrijwillige niet-financiële informatie. Tegenwoordig veelal in (separate) duurzaamheidsverslagen. Sinds de economische crisis van 2008 is er een explosieve toename in vrijwillige richtlijnen voor niet-financiële informatie. Recent zijn daar de aanbevelingen van de Financial Stability Board (FSB) inzake klimaatrisico's bijgekomen. Deze regels leiden zelden bij toepassing in de verslaggeving zelden tot een holistisch beeld van een onderneming. De informatie wordt versnipperd gepresenteerd en niet altijd is duidelijk of deze ook relevant is. Dit is voor bijvoorbeeld beleggers een onwenselijke situatie, omdat deze informatie daardoor slecht vergelijkbaar is. De fragmentatie wordt door critici vanzelfsprekend vreugdevol omarmd. 'We weten niet waar we aan toe zijn'; 'Laten we eerst internationaal tot overeenstemming komen'; 'Door de bomen het bos niet zien', etc. Lef en leiderschap is daarom nodig. Willen we een beter inzicht, dan moeten we simpelweg keuzes maken en zijn minder vrijblijvende afspraken nodig over de nakoming daarvan. Continueren in vrijwilligheid levert te veel vrijheidsgraden op en nodigt uit tot selectief shoppen en greenwashing. Het ooit volprezen Volkswagen bracht indrukwekkende en omvangrijke duurzaamheidsverslagen uit, maar vergat de meest materiële aspecten daarin een eerlijke plaats te geven.

Om deze problemen het hoofd te bieden, is een vorm van verslaggeving die een samenhangend, relevant en compleet beeld van een onderneming geeft noodzakelijk. Geïntegreerde verslaggeving kan deze rol hebben. Het met ingang van boekjaar 2017 van toepassing zijnde Besluit niet-financiële informatie³ en de herziene Nederlandse Corporate Governance Code 2016, waarin lange termijn waardecreatie centraal staat, is een goed startpunt hiervoor. In dit Besluit staat dat bepaalde grote ondernemingen (OOBs) in het bestuursverslag moeten rapporteren over onder meer milieu en sociale aspecten, mensenrechten en anti-corruptie. Helaas is de werking van dit Besluit beperkt. In Nederland vallen slechts 115 ondernemingen onder de werking hiervan en de te rapporteren informatie zal niet leiden tot een compleet beeld van de onderneming. Daarom zou geïntegreerde verslaggeving, die dat complete beeld wel kan verstrekken, minder vrijblijvend nageleefd moeten worden. Dit kan via het *comply or explain* model waaraan we op het aanpalende terrein van corporate governance en stewardship inmiddels goed gewend zijn. Dit model zou samen met de relevante spelers zoals (institutionele) beleggers, effectenbeurzen en regelgevende instellingen ontwikkeld moeten worden. Niet straks, maar nu.

We zien dat via zelfregulering zaken te langzaam tot ontwikkeling komen. Dat laat het AFM themaonderzoek over 2016 ook zien: het bewustzijn over geïntegreerde verslaggeving bij ondernemingen is groot maar in de toepassing ervan is versnelling en verbetering nodig. Het is tijd om internationaal een gelijk speelveld te creëren door ondernemingen te verplichten hun impact, prestaties en risico's op milieu en sociaal gebied duidelijk te laten zien. Via de FSB zullen banken dit moeten doen en daarmee ontstaat een enorme leemte, of kans, omdat de vraag opkomt hoe de door de banken gefinancierde ondernemingen de daarvoor benodigde rapportages gaan vormgeven. Het is verder van belang dat ondernemingen hierover op een vergelijkbare manier rapporteren. Geïntegreerde verslaggeving kan via eenduidige standaarden belangrijke invloed hebben op meer eerlijke en duurzame concurrentieverhoudingen, meer efficiënte allocatie van schaarse middelen, inclusief kapitaal en bijdragen aan het maatschappelijk vertrouwen in ondernemingen, op korte en op lange termijn.

3 Zie o.a. A.L. Vytupil, *Ondernemingsrecht* 2016/119 en A.L. Vytupil & M. Verburg, *Ondernemingsrecht* 2017/43.